1. וְהָאֲזִינוּ־אוֹ נִגְרוֹת דְּלָלוֹ
וְחָרְבוּ יְאֹרֵי מָצוֹר קָנֶה
קָסוּף קָמְלוּ: ישעיהו יט ו
2. אם רָחַץ אֲדֹנָי אֵת
צֹאת בְּנוֹת צִיּוֹן וְאֶת דְּמֵי
יְרוּשָׁלִַם יָדִיחַ מִקֶּרֶבָהּ
בְּרוּחַ מִשְׁפָּט וּבְרוּחַ
בָּעַר: ישעיהו ד ד
3. וַיֹּאמֶר עֵשׂוּ הִנָּה אָנֹכִי
הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה זֶּה לִי
בְּכֹרָה: בראשית כה לב
4. וְתֶרֶד בַּת פַּרְעֹה
לְרְחֹץ עַל הַיְאֹר
וְנַעֲרֹתֶיהָ הֹלְכֹת עַל יַד
הַיְאֹר וַתֵּרֶא אֶת הַתֵּבָה
בְּתוֹךְ הַסּוּף וַתִּשְׁלַח אֶת
אֲמָתָהּ וַתִּקָּחֶהָ:
שמות ב ה
5. קוּמָה יְיָ הוֹשִׁיעֵנִי
אֱלֹהַי כִּי הִכִּיתָ אֶת כָּל
אֹיְבַי לְחִי שִׁנֵּי רְשָׁעִים
שִׁבַּרְתָּ: תהלים ג ח
6. וְכִי יֹאמְרוּ אֲלֵיכֶם
דִּרְשׁוּ אֶל הָאֹבוֹת וְאֶל
הַיִּדְּעֹנִים הַמְצַפְצְפִים
וְהַמַּהֲגִים הֲלוֹא עַם אֶל
אֱלֹהָיו יִדְרֹשׁ בְּעַד הַחַיִּים
אֶל הַמֵּתִים:
ישעיהו ח יט
7. הֲמָה מִי מְרִיבָה אֲשֶׁר
רָבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת יְיָ
וְיִקָּדֵשׁ בָּם: במדבר כ יג
8. וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה שֵׁשׁ
מֵאוֹת אֶלֶף רַגְלִי הָעָם
אֲשֶׁר אָנֹכִי בְּקִרְבּוֹ וְאַתָּה
אָמַרְתָּ בָּשָׂר אֶתֵּן לָהֶם
וְאָכְלוּ חֹדֶשׁ יָמִים:
במדבר יא כא
9. אֶת מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת
מִי יָבִין שְׁמוּעָה גְּמוּלֵי
מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם:
ישעיהו כח ט
10. וַתִּקַּח מִרְיָם הַנְּבִיאָה
אֲחוֹת אַהֲרֹן אֶת הַתֹּף
בְּיָדָהּ וַתֵּצֶאנָ כָל הַנָּשִׁים
אַחֲרֶיהָ בְּתֻפִּים
וּבִמְחֹלֹת: שמות טו כ

בשבילי נצלתם בולכם. תימה אדרבה בשבילו נגזרו הגזירות שראו אצטגניני פרעה יש לומר הוא היה הראשון המושלך ליאור וגזירה ראשונה אם בן הוא והמתן אותו לא בשבילו היתה אלא משוש ונלחם בנו ודרך אגשים להלחם: סרמ

אגם כדכתיב [1] קנה וסוף קמלו ותרד בת פרעה לרחוץ על היאור א"ר יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי מלמד שירדה לרחוץ מגלולי אביה וכן הוא אומר [2] אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וגו' [4] ונערותיה הולכות וגו' א"ר יוחנן אין הליכה זו אלא לשון מיתה וכן הוא אומר [3] הנה אנכי הולך למות [4] ותרא את התיבה בתוך הסוף כיון דחזו דקא (ו) בעו לאצולי למשה אמרו לה גבירתנו מנהגו של עולם מלך בשר ודם גוזר גזירה אם כל העולם כולו אין מקיימין אותה בניו ובני ביתו מקיימין אותה ואת עוברת על גזירת אביך בא גבריאל וחבטן בקרקע ותשלח את אמתה ותקחה ר' יהודה ור' נחמיה חד אמר ידה וחד אמר שפחתה מ"ד ידה דכתיב אמתה ומ"ד שפחתה מדלא כתיב ידה ולמ"ד שפחתה הא אמרת בא גבריאל וחבטן בקרקע דשייר לה חדא דלאו אורחא דבת מלכא למיקם לחודה ולמאן דאמר ידה ליכתוב ידה הא קמ"ל דאישתרבב אישתרבובי (ז) דאמר מר וכן אתה מוצא באמתה של בת פרעה וכן אתה מוצא בשיני רשעים דכתיב [5] שני רשעים שברת (ח) ואמר ריש לקיש אל תיקרי שברת אלא שריבבתה ותפתח ותראהו את הילד ותרא מיבעי ליה א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה שכינה עמו והנה נער בכה קרי ליה ילד וקרי ליה נער תנא הוא ילד וקולו כנער דברי רבי יהודה אמר לו רבי נחמיה (ט) א"כ עשיתו למשה רבינו בעל מום אלא מלמד שעשתה לו אמו חופת נעורים בתיבה אמרה שמא לא אזכה לחופתו ותחמול עליו ותאמר מילדי העברים זה מנא ידעה א"ר יוסי ברבי חנינא שראתה אותו מהול זה א"ר יוחנן מלמד שנתנבאה שלא מדעתה זה נופל ואין אחר נופל והיינו דאמר רבי אלעזר מאי דכתיב [6] וכי יאמרו אליכם דרשו אל האובות ואל הידעונים המצפצפים והמהגים צופין ואינם יודעין מה צופין מהגים ואינן יודעים מה מהגים ראו שמושיען של ישראל במים הוא לוקה עמדו וגזרו כל הבן הילוד היאורה תשליכוהו כיון דשדיוה למשה אמרו תו לא חזינן כי ההוא סימנא בטלו לגזירתייהו והם אינן יודעין שעל מי מריבה הוא לוקה והיינו דאמר (י) רבי חמא ברבי חנינא מאי דכתיב [7] המה מי מריבה אשר רבו המה שראו איצטגניני פרעה וטעו והיינו דקאמר משה [8] שש מאות אלף רגלי וגו' אמר להן משה לישראל בשבילי נצלתם כולכם ר' חנינא בר פפא אמר אותו היום עשרים ואחד בניסן היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבונו של עולם מי שעתיד לומר שירה על הים ביום זה ילקה ביום זה רבי אחא בר חנינא אמר אותו היום ששה בסיון היה אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע מי שעתיד לקבל תורה מהר סיני ביום זה ילקה ביום זה בשלמא למ"ד בששה בסיון משכחת לה ג' ירחי (כ) דאמר מר בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד משה ומשבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי אלא למ"ד בעשרים ואחד בניסן היכי משכחת לה אותה שנה מעוברת היתה רובו של ראשון ורובו של אחרון ואמצעי שלם ותאמר אחותו אל בת פרעה האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות ומאי שנא מעבריות מלמד שהחזירוהו למשה על כל המצריות כולן ולא ינק (ל) אמר פה שעתיד לדבר עם השכינה יינק דבר טמא והיינו דכתיב [9] את מי יורה דעה וגו' למי יורה דעה ולמי יבין שמועה לגמולי מחלב ולעתיקי משדים ותאמר לה בת פרעה לכי (מ) וגו' א"ר אלעזר מלמד שהלכה בזריזות כעלמה ר' שמואל בר נחמני אמר העלמה שהעלימה את דבריה ותאמר לה בת פרעה היליכי את הילד הזה אמר רבי חמא בר' חנינא מתנבאה ואינה יודעת מה מתנבאה היליכי הא שליכי ואני אתן את שכרך א"ר חמא בר' חנינא לא דיין לצדיקים שמחזירין להן אבידתן אלא שנותנין להן שכרן [10] ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו' (נ) אחות אהרן ולא אחות משה אמר רב עמרם אמר רב ואמרי לה אמר רב נחמן אמר רב מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת

אגם. של עני ערבה וקנים דקין והוא קנה וסוף דקרא [ישעיה יט ו]. קנה קניס סוף ערבה דקה: **לרחוץ.** לעבוד שם לשם גירות: **וכן הוא אומר וכו'.** שהשב ומתנקה מעונו קרוי רחוץ: **נשון מיפה.** כדמפרש ואזיל שהיו ממחות בידה הללמו של לדיק: **דאמר מר.** גבי ברביע הזהב דאחשורוש במסכת מגילה (ט): **בשיני רשעים.** דעוג מלך הבשן במסכת ברכות בתחלת פרק הרואה (י): **שריבבתה.** לשון דאישתרבובי: **שראתה עמו שהיה.** והלי את לשון עם כמו לא שלא יעקב את אחיו (בראשית מב): **נער.** גדול משמע: **בעל מום.** והוא לוי ונפסל בקול לעבודת הביר: **ואין אחר נופל.** ליאור שאותו היום בטלו גזירתם: **וכי יאמרו אליכם.** העובדי כוכבים דרשו כמותינו אל האובות: **המצפצפים והמהגים.** נביא קרי להו לשון גגאי שהם (ב) מצפצפין כעגורים ומהגים כיונים מוציאין קול בגרונם ואין יודעין מה אומרים כך דרך איצטגנינין אינן רואין אלא סימן אבל לא פירושו של כל דבר: **ראו.** אצטגנייני פרעה: **שמושיען של ישראל הוי.** והך מילתא לאו ר' אלעזר קאמר לה דקרא לאו אמצרים קאי אלא גמרא קאמר לה וקאי אהא דאמרינן לעיל ואין אחר נופל וכדרבי אלעזר דאמר שאין יודעים מה הוגין הילוך ראו המצרים ולא ידעו מה ראו: **כיון דשדיוה למשה במים.** כל זמן שהיה ביאור אין לקות גדולה מזו ובטל הסימן של לקייה: **רגלי.** בשבילי כמו ויברך ה' אותך לרגלי (בראשית ל): **בשבילי נצלתם.** שבטלו מצרים את גזירתם: **שירה על הים.** בכ"ל בניסן נאמרה כדתניא בסדר עולם מרעמסס לסוכות ומסוכות לאיתם ומאיתם לפני פי החירות הרי ג' ברביעי ויוגד למלך מצרים כי ברח העם חמישי ושני רדפו מצרים (ג) אור שביעי ירדו ליס שנאמר ויאר את הלילה (ד) לשחרית אמרו שירה ויום שביעי היה ויו"ט אחרון של פסח היה: **דאמר מר בשבעה באדר מת משה.** בפ"ק דקידושין (דף לח.) ילפינן לה מקראי דכתיב ויבכו בני ישראל את משה בערבות מואב שלשים יום (ה) וכתיב משה עבדי מת ועתה קום עבור (ו) וכתיב כי בעוד שלשת ימים אתם עוברים את הירדן וגו' (ז) וכתיב והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון (ח) לא מהן ל"ג למפרע תמצא שבשבעה באדר מת משה ומנין שבשבעה באדר נולד שנאמר (ט) ויאמר אליהם בן מאה ועשרים שנה אנכי היום וגו' מה ת"ל היום היום מלאו ימי ושנותי: **שלשה ירחי.** היו והן ג' חדשים שהלפינתו: **רובו של ראשון.** לא חסר אלא ז' ימים ורובו של ג' דהיינו ניסן ואמצעי שלם אדר השני שלם: **מאי שנא מן העבריות.** דקאמרה לה מכלל דמצריות לא ינקא לה: **דבר טמא.** זו שאכילתה דבריס טמאים והתינוק טועם בחלבה כל מה שתאכל כדאמרי' ביומא (דף עה:) גבי לשד השמן (י): **אף מי יורה דעה.** למי לימד הקב"ה תורה למי שגמל והפרים עלמו מחלב טמא ונעתק מן השדים הטמאים כמו ויעתק משם (בראשית יב): **שהלכה בזריזות כעלמה.** שכל כחה עליה. כמו חזק ואמץ (דבריס לא) תקיף ועלם: **שהעלימה את דבריה.** שלא אמרה שהיא אחותו ושהיא מביאה את אמו: **היליכי את הילד.** הרי ליך שליך: **שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן.** עד שלא נולד משה והיינו הנביאה אחות אהרן: מאי

מסורת הש"ס

(א) מגילה טו:, (ב) מגילה טו: ובכורות נד:, (ג) [בכורות מד.], (ד) [פנחדרין קא:], (ה) מגילה יג: קדושין לח., (ו) [ל"ל אמר הקב"ה כ"ל בע"ז], (ז) [ל"ל ותלך העלמה אר"ל וכו'], (ח) מגילה יד., (ט) [דף טו:], (י) דף נד:], (כ) [שמות יד], (ל) [דבריס לד], (מ) [ויהושע ל], (נ) [שם], (ס) [שם ד], (ע) [דבריס לח], (פ) [במדבר יח],

הגהות הב"ח

(א) גמ' דקא בעת לאצולי: (ב) רש"י ד"ה המצפצפים וכו' שהם אינם אלא מצפצפים כעגוריס: (ג) ד"ה שיה וכו' מצריס אחריהם אור:

מוסף רש"י

דאישתרבב כו'. נשתרבבה אמתה אמות הרבה (שמות ב ה). וכן אתה מוצא בשיני רשעים. עוג מלך הבשן במסכת ברכות פרק הרואה (נד:) שעקר הר בת ג' פרסי להשליכו על ישראל ונתנו על לחמו ושלח הקב"ה נמלים ונקבוהו ונכנס בגאותו, בקש לשומעו ונשתרבבו שיניו לכאן ולכאן (מגילה טו:). אלא שריבבתה. לשון אשתרבובי אשתרבוב, ירדו וגדלו למעה (ברכות נד:). בשבעה באדר מת. שנאמר (יהושע ד) והעם עלו מן הירדן בעשור לחדש הראשון, לא מסה למפרע שלשים יום בחלנו של משה ושלשה ימים שהכינו להם לדה, שנאמר (שם א) הכינו לכם לדה כי בעוד שלשה ימים אתם עוברים וגו', הרי בשבעה באדר מת משה, ובשבעה באדר נולד משה. דכתיב (דברים לא) בן מאה ועשרים שנה אנכי היום, היום מלאו ימי ושנותי (מגילה יג:). בשהיא אחות אהרן. ועדיין לא נולד משה (שם יד:).